भाषाकलिका

प्रथमो भागः

षष्ठश्रेणी

संस्कृतपाठ्यपुस्तकम्

शिक्षा - अधिकारः

सर्वशिक्षा - अभियानम्

सर्वे पठन्तु, समृद्धाः सन्तु

शिक्षक-शिक्षा-निर्देशालयः
राज्य- शिक्षा - गवेषणा - प्रशिक्षण - परिषत्,
ओड़िशा, भुवनेश्वरम्

ओड़िशा - प्राथमिक - शिक्षा -
कार्यक्रम - प्राधिकरणम्,
भुवनेश्वरम्

भाषाकलिका (प्रथम भाग)

षष्ठ श्रेणी - संस्कृतपाठयपुस्तकम्

लेखकमण्डली :

प्रो. गोपालकृष्ण दाशः

पण्डित नृसिंह चरण पण्डा

ड. गौतम महारणा

ड. विपिनविहारी शतपथी

समीक्षक :

ड.विपिनविहारी शतपथी

संयोजना :

ड.प्रीतिलता जेना

ड.तिलोत्तमा सेनापति

प्रकाशकः

विद्यालय - गणशिक्षा - विभागः,

ओड़िशा सर्वकारः

संस्करणम् - २०१०,
२०१६

मुद्रणम्:

पाठ्य - पुस्तक - उत्पादन - बिक्रयः भुवनेश्वरम्

प्रस्तुति -

शिक्षक - शिक्षा - निर्देशालयः

राज्य - शिक्षा - गवेषणा - प्रशिक्षणम् परिषत्,

ओड़िशा, भुवनेश्वरम्

ଭୂମିକା

ସଂସ୍କୃତ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ଭାଷା । ବୈଦିକଯୁଗରୁ ଆଧୁନିକକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସ୍କୃତଧାରା ନିରନ୍ତର ଗତିରେ ପ୍ରବାହିତ । ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ ବିଷୟକ ବହୁଗ୍ରନ୍ଥ ସଂସ୍କୃତରେ ରଚିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ । ''ସର୍ବଜନହିତାୟ'' ଏହି ଭାଷା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସଂସ୍କୃତ ହିଁ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ନୈତିକ ଓ ଆଧୁନିକ ତତ୍ତ୍ୱରାଶିର ଭଣ୍ଡାର । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା, ଇତିହାସ, ଧର୍ମ, ଦର୍ଶନ, ଭୂଗୋଳ, ରାଜନୀତି, ପ୍ରବନ୍ଧନ ବିଦ୍ୟା, ଅର୍ଥନୀତି ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଉପାଦାନ ସଂସ୍କୃତରେ ନିହିତ । ''ବସୁଧୈବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍' ଭାବନାଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱାୟନ ପ୍ରଚାରିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତିରେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାଜ୍ଞାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟସ୍ତରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ପାଠ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟା ରୂପରେଖା- ୨୦୦୫ ଅନୁସାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଗବେଷଣା ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପରିଷଦର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ସଂସ୍କୃତରେ ନବୀନ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ନିର୍ମାଣର ଯୋଜନା କରାଯାଇଛି । ସର୍ବଶିକ୍ଷା ଅଭିଯାନ ଅନ୍ତର୍ଗତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁସାରେ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରାଯାଇଛି। ନବୀନ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ''ଭାଷାକଳିକା – ପ୍ରଥମୋଭାଗଃ'' ଷଷ୍ଠଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ରଚିତ। ନୈତିକ ଓ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ମୂଳକ ରଚନା ଏଥିରେ ସନ୍ନିବେଶିତ । ବର୍ଣ୍ଣମାଳା, ଶବ୍ଦ ରଚନା, ମୌଖିକପାଠ ଓ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ଆଦି ବିବିଧ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଏଥିରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ । ଛାତ୍ରଙ୍କର ଅଭିରୁଚି ଉତ୍ପାଦନ ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ତାହା ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଶୃଙ୍ଖଳାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ **'ଭାଷାକଳିକା - ପ୍ରଥମୋ ଭାଗଃ'** କୋମଳମତି ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଶିକ୍ଷକ-ଛାତ୍ରଙ୍କର ଅନ୍ତଃକ୍ରିୟା ଓ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ମାଧ୍ୟମରେ ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରତି ଅଭିରୁଚି ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବା ସହ ସଂସ୍କୃତକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କରାଯାଇପାରିବ ବୋଲି ଆଶା । ଗାନ ମାଧ୍ୟମରେ ପଦ୍ୟ ଭାଗକୁ ରୁଚିକର କରାଯାଇ ପାରିବ । ଗାନ ସହ ଅଭିନୟ ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟ ସଂଯୋଜିତ କରାଯିବ । ଛାତ୍ରର ଚିନ୍ତନ ଓ ଉଦ୍ଭାବନ ଶକ୍ତିକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ କେବଳ

ସଙ୍କେତ ବହନ କରେ । ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ରଙ୍କର ପାରସ୍ପରିକ ଅନ୍ତଃକ୍ରିୟାରେ ଏହା କ୍ରିୟାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ । ପାଠ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଚିତ୍ରମାଧ୍ୟମରେ ରୋଚକ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି ।

'ଭାଷା କଳିକା - ପ୍ରଥମୋ ଭାଗଃ' ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିନ୍ଦୁପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ।

* ସଂସ୍କୃତ ବର୍ଣ୍ଣ, ଶବ୍ଦ ଓ ବାକ୍ୟର ଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ
* ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ମାଧ୍ୟମରେ ବୁଦ୍ଧିର ବିକାଶ
* ଭାଷିକ ତତ୍ତ୍ୱ (ଶ୍ରବଣ, ବାଚନ, ପଠନ ଓ ଲିଖନ)ର ପ୍ରୟୋଗ କ୍ଷମତା
* ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟଭିତ୍ତିକ ସଂସ୍କୃତପଦ୍ୟର ପରିଚୟ
* ସଂସ୍କୃତରେ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରିବାର ସାମାନ୍ୟ ପରିଚୟ
* ସଂସ୍କୃତ ଶବ୍ଦର ଶୁଦ୍ଧରୂପସହ ସାମାନ୍ୟ ପରିଚୟ
* ରୋଚକ ଚିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ରୁଚି ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଭାଷା ଜ୍ଞାନ
* ରୋଚକ ଓ ଜ୍ଞାନବର୍ଦ୍ଧକ ଅଭ୍ୟାସ
* ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି
* ମୌଖିକ ଅଭ୍ୟାସ

ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଭୂମିକା -

ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ ଓ ସୁରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଅଧ୍ୟାପନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଭୂମିକା ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ନବୀନ ପଦ୍ଧତିରେ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ରଚିତ, କିନ୍ତୁ ଏହାର କ୍ରିୟାନ୍ୱୟ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ସେମାନେ ସ୍ୱ ସ୍ୱ କୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ଛାତ୍ରଙ୍କର ରୁଚି ବଢାଇବାରେ ସହାୟକ । ଭାଷିକତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରାୟୋଗିକ ଅଭ୍ୟାସ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର କୁଶଳ ଅଧ୍ୟାପନା ଶୈଳୀ ଉପରେ ଆଶ୍ରିତ । ଦୃଶ୍ୟ-ଶ୍ରବ୍ୟ-ଯାନ୍ତ୍ରିକ ସାମଗ୍ରୀ ସହାୟତାରେ ଚିତ୍ର-ଗାନ-ପାଠ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଭିନୟ ସଂବାଦ ପରକ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସଂସ୍କୃତ ଅଧ୍ୟୟନକୁ ରୋଚକ, ସରଳ ଓ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁଭବୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ପ୍ରୟାସ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପଯୋଗୀ ।

ସେମାନଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶକୁ ଆମେ ସ୍ୱାଗତ କରିବୁ ।

॥ ଇତି ॥

ଲେଖକମଣ୍ଡଳୀ

SYLLABUS OF SANSKRIT (UPPER PRIMARY LEVEL)

1. INTRODUCTION ABOUT THE SUBJECT :

ସଂସ୍କୃତ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ସର୍ବପ୍ରାଚୀନ ଭାଷା । ବୈଦିକଯୁଗରୁ ଆଧୁନିକ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସ୍କୃତଧାରା ଅବାଧ ଗତିରେ ପ୍ରବାହିତ । ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ବିଷୟକ ବହୁ ଗ୍ରନ୍ଥ ସଂସ୍କୃତଭାଷାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅନ୍ୟଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ସହାୟିକା ହୁଏ । ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନ ଭାରତକୁ ଏକତା ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଏ । ଭାରତ ସଂବିଧାନର ଅଷ୍ଟମ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଅନୁଯାୟୀ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାକୁ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର (MIL) ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଭାଷା ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ, ଦର୍ଶନ, ପୁରାଣ, ଇତିହାସ, ଭୂଗୋଳ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି, ପ୍ରବନ୍ଧନ ବିଦ୍ୟା ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ୟକ୍ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ମାନବୀୟ ମୂଲ୍ୟ ଓ ବିଶ୍ୱବନ୍ଧୁତ୍ୱର ଭାବ ସଂସ୍କୃତଭାଷା ଦ୍ୱାରା ବିକାଶ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରୁ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତର (ଷଷ୍ଠ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ପଠନ ଓ ପାଠନ ନିମନ୍ତେ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବିକଶିତ କରାଯାଉଛି ।

2. OBJECTIVES (ସାମାନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ)

- ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନିଜଲିପି ସହିତ ଦେବନାଗରୀ ଲିପିକୁ ପରିଚିତ କରାଇବା ।
- ସଂସ୍କୃତଭାଷାର ପ୍ରାଥମିକ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।
- ବୋଧପୂର୍ବକ ଶ୍ରବଣ, କଥନ, ପଠନ ଓ ଲିଖନ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ।
- ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ରୁଚି ବଢାଇବା ।
- ଛାତ୍ର/ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇବା ।
- ପରିବେଶ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।
- ମାତୃଭାଷାରେ ଥିବା ସଂସ୍କୃତ ପଦ ମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇବା ।

ବିଶେଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

- ସଂସ୍କୃତର ଧ୍ୱନି ଗୁଡିକର ଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଇବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଉତ୍ପନ୍ନ କରାଇବା ।

- ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ବିଶେଷ କରି ବ୍ୟାବହାରିକ ଭାଷାରେ ସରଳବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବା ଓ କହିବାର କ୍ଷମତା ବଢ଼ାଇବା ।
- ଅର୍ଥବୋଧ ସହିତ ସଂସ୍କୃତ ଗଦ୍ୟାଂଶକୁ ପଠନ କରିବାର କ୍ଷମତା ବିକଶିତ କରିବା ।
- ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକୁ ମନେ ରଖି ସ୍ୱର ସହିତ ଗାନ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।
- ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ସରଳ ବାକ୍ୟ ରଚନା କରିବାର କ୍ଷମତା ବଢ଼ାଇବା ।
- ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଜିଜ୍ଞାସା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।
- ସଂସ୍କୃତ ଗୀତ / କବିତାର ଲୟବୋଧ ତଥା ଗାନ କରିବାର କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ।
- ଶ୍ରବଣ, କଥନ, ପଠନ, ଲେଖନ, ବାଚନ, ଅନୁବାଚନ, ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଶ୍ରବ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ଯୋଗ୍ୟତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ।

୩. କୌଶଳ ପରକ ଯୋଗ୍ୟତା :

(କ) ଶ୍ରବଣ

- ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ସଂସ୍କୃତଭାଷାର ବିଶିଷ୍ଟ ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରବଣ କରି ଚିହ୍ନି ପାରିବା । ପ୍ରାତିପଦିକ- ବାଳକ, ଶିକ୍ଷକ, ମୁନି, ସାଧୁ
- ବିସର୍ଗ ଧ୍ୱନି – ବାଳକଃ, ଶିକ୍ଷକଃ, ମୁନିଃ, ସାଧୁଃ
- ର, ରେଫ ତଥା 'ର' ରୁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦ ଯଥା – କୃମି, କର୍ମ, କ୍ରମ, ପର୍ବତ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ଅନୁନାସିକ ଓ ଅନୁସ୍ୱାର ଧ୍ୱନି – ସଂଗୀତ, ସଂସ୍କାର
- ସଂଯୁକ୍ତାକ୍ଷର – ଦ୍ୟ, ଦ୍ଧ, ଦ୍ଦ, ହ୍ୱ, ହ୍ଣ, ହ୍ନ, କ୍ଷ, ତ୍ର, ଜ୍ଞ, ସ୍ତ, ସ୍ୱ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ଉଷ୍ମ ଧ୍ୱନି – ଶ, ଷ, ସ, ହ
- ସଂସ୍କୃତର ସରଳ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ତଥା ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଶିଖିବା ।

(ଖ) ଭାଷଣ

- ସଂସ୍କୃତ ପଦଗୁଡ଼ିକର ଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ଜାଣିବା ।
- ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସୁଭାଷିତମାନଙ୍କୁ କଣ୍ଠସ୍ଥ କରି ଶୁଣାଇ ପାରିବା ।
- ସଂସ୍କୃତରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ସରଳ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବା ।

(ଗ) ପଠନ

- ସରଳ ସଂସ୍କୃତ ଗଦ୍ୟାଂଶର ଶୁଦ୍ଧ ପଠନ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ।
- ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ଥିବା ସୁଭାଷିତ ଗୁଡିକୁ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ପଢିପାରିବା ।
- ସରଳ ସଂସ୍କୃତ ବାକ୍ୟକୁ ପଢି ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ତଥା ତା'ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡିକର ଉତ୍ତର ଦେଇପାରିବା ।

(ଘ) ଲେଖନ

- ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥିବା ଶବ୍ଦକୁ ଶୁଦ୍ଧଭାବେ ଲେଖିପାରିବା ।
- ସରଳ ସଂସ୍କୃତ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଶୁଦ୍ଧଭାବେ ଲେଖିପାରିବା । (ଶ୍ରୁତ ଲେଖନ)

୪ . ସଂସ୍କୃତ କଥନ କ୍ଷମତା ବୃଦ୍ଧି

- ସଂସ୍କୃତ ବାକ୍ୟରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥିବା ନାମ ପଦ (ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ) ସହିତ କ୍ରିୟାପଦର ଉପଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୱୟ କରି ଶିଖିବା ।
- ବାକ୍ୟରେ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଶେଷଣ ପଦର ଅନ୍ୱୟ କରି ଶିଖିବା ।
- ସଂସ୍କୃତରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ବାକ୍ୟ ଗଠନ କରି ଶିଖିବା ।
- ସଂସ୍କୃତରେ ସରଳ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଶିଖିବା ଏବଂ ତା'ର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ ଶିକ୍ଷା କରିବା ।

SANSKRIT - SYLLABUS IN DETAIL FOR CLASS - VI

Unit	Contents Concept & Sub concept in detail	Suggested Activities	No. of Periods	Suggested Evaluation	Perce-ntage of Marks	Remarks
୧.	ବର୍ଣ୍ଣ ପରିଚୟ					
	କ) ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ	ଚିତ୍ରଆଧାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ଶିକ୍ଷଣ	୦୬	କ) ପ୍ରଦତ୍ତ ଚିତ୍ର/ବର୍ଣ୍ଣକୁ ଆଧାରକରି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ	୦୫	
	ଖ) ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ			ଖ) ଖେଳନା ଉପଯୋଗ		
	ଗ) ଅନୁନାସିକ ବର୍ଣ୍ଣ					
୨.	ଧ୍ୱନି ପରିଚୟ					
	କ) ପ୍ରାତିପଦିକ	ଚିତ୍ର ଆଧାରିତ	୦୮	କ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ		
	ଖ) ବିସର୍ଗ			ଖ) ଶବ୍ଦ ମେଳନ	୦୬	
	ଗ) ର, ରେଫ ତଥା 'ର' ରୁ ସୃଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ (କୃମି, କର୍ମ, କ୍ରମ, ଇତ୍ୟାଦି)			ଗ) ଚିତ୍ର ଆଧାରିତ ପ୍ରଶ୍ନ		
	ଘ) ଅନୁନାସିକ, ଅନୁସ୍ୱାର			ଘ) ଶୁଦ୍ଧ ପଦ ଲେଖନ		
	ଙ) ସଂଯୁକ୍ତାକ୍ଷର					
	ଚ) ଉଷ୍ମ ଧ୍ୱନି					
୩.	ବିଶେଷ୍ୟ					
	କ) 'ଅ'କାରାନ୍ତ ପୁଂଲିଙ୍ଗ – ବାଳକ, ଶିକ୍ଷକ, କୃଷକ ଇତ୍ୟାଦି	ଚିତ୍ର ଆଧାରିତ	୧୦	କ) ସ୍ତମ୍ଭମେଳନ	୦୮	
	ଖ) 'ଆ'କାରାନ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ -ଲତା, ବାଳିକା, କବିତା ଇତ୍ୟାଦି			ଖ) ଉହ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ସଂଯୋଜନ		
	ଗ) 'ଅ'କାରାନ୍ତ ନପୁଂସକ ଲିଙ୍ଗ - ଫଳ, ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି			ଗ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ମେଳନ		
				ଘ) ଚିତ୍ର ଦେଖି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ		
୪.	ବିଶେଷଣ					
	କ) ସଂଖ୍ୟା ୧ ଠାରୁ ୨୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ	ଗୀତ ଓ କ୍ରୀଡା ଆଧାରିତ	୦୬	କ) ସଂଖ୍ୟା ଲେଖନ	୦୬	
	ଖ) ପୂରଣ ବାଚକ ପ୍ରଥମରୁ ଦଶମ			ଖ) ଅକ୍ଷରରେ ସଂଖ୍ୟା		
	ଗ) ଗୁଣ ବାଚକ ଅକାରାନ୍ତ, ଆକାରାନ୍ତ			ଗ) ସ୍ତମ୍ଭମେଳନ		
				ଘ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ		

୫.	**ସର୍ବନାମ**				
	କ) ଶବ୍ଦ ପରିଚୟ ଓ ପ୍ରୟୋଗ - ଅହମ୍, ବୟମ୍, ମମ, ଅସ୍ମାକମ୍, ସଃ, ତେ, ସା, ତାଃ, ତତ୍, ତାନି, କଃ, କେ, କା, କାଃ, କିମ୍, କାନି, ଏଷଃ, ଏତେ, ଏଷା, ଏତାଃ, ଏତତ୍, ଏତାନି	ସଚିତ୍ର, କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ସରଳ ବାକ୍ୟ ଆଧାରିତ	୦୬	କ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ଖ) ଶବ୍ଦ ମେଳନ ଗ) ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଅଭ୍ୟାସ	୦୫
୬.	**କ୍ରିୟା**				
	କ) ଲଟ୍ (ବର୍ତ୍ତମାନ) ଖ) ଲୃଟ୍ (ଭବିଷ୍ୟତ୍) } ତିନିପୁରୁଷ ଏକବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପ୍ରୟୋଗ (ପଠ୍, ହସ୍, ଚଲ୍, ଖେଲ୍, ଖାଦ୍ ପା, ଗମ୍, ଦୃଶ୍)	କ) ସରଳ ବାକ୍ୟାଧାରିତ ଖ) କେବଳ ଚିତ୍ରଗତ ପ୍ରୟୋଗ	୦୮	କ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ଖ) ବାକ୍ୟ ରଚନା ଗ) ସ୍ତମ୍ଭ ମେଳନ ଘ) ସଂଶୋଧନ	୦୫
୭.	**ଅବ୍ୟୟ**				
	କ) ଯତ୍ର, ତତ୍ର, କୁତ୍ର, ଅତ୍ର, ସର୍ବତ୍ର, ଅନ୍ୟତ୍ର, ଯଦା, ତଦା, ସଦା, ଏକଦା, ଚ, ସର୍ବଦା, ଅପି, ଅଦ୍ୟ, ଶ୍ୱଃ, ହ୍ୟଃ, ପ୍ରାତଃ, ଦିବା, ସାୟମ୍, ନକ୍ତମ୍, ଅଧୁନା, ଏବ, କୁତଃ	କ) ସରଳ ବାକ୍ୟାଧାରିତ ଖ) କେବଳ ଚିତ୍ରଗତ ପ୍ରୟୋଗ	୦୪	କ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ଖ) ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ମାଣ ଗ) ସ୍ତମ୍ଭ ମେଳନ	୦୫
୮.	**ଶ୍ଳୋକ ଗୀତ**				
	କ) ନୀତି ଶ୍ଳୋକ ଖ) ବନ୍ଦନା (i) ଈଶ୍ୱର ବନ୍ଦନା (ii) ଦେଶବନ୍ଦନା ଗ) ଆଧୁନିକ ଗୀତ	କ) ସସ୍ୱର ଗାନ ଖ) ଅଭିନୟ ସହିତ ଗାନ ଗ) ଶ୍ଳୋକ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଶ୍ଳୋକାନ୍ତ ଅନ୍ତ୍ୟାକ୍ଷର ଆଦି ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଆୟୋଜନ	୧୨	କ) ଅର୍ଥ ଲେଖନ ଖ) ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ ଗ) ଭବ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଂଯୋଜନ ଘ) ଗାନ	୧୦
		ମୋଟ	୬୦		୫୦

ବି.ଦ୍ର: - ଷଷ୍ଠଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ

୫୦ ନମ୍ବର ଲିଖିତ
୫୦ ନମ୍ବର ମୌଖିକ

ସର୍ବମୋଟ ୧୦୦ ନମ୍ବର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ

पाठानुक्रमणिका

पाठा:	विषया:	पृष्ठाङ्का:
	वन्दना	१
प्रथम: पाठ:	वर्णपरिचय:	२
द्वितीय: पाठ:	अतिरिक्तवर्णपरिचय:	१८
तृतीय: पाठ:	मात्रापरिचय:	२४
चतुर्थ: पाठ:	मात्रायोग:	२६
पञ्चम: पाठ:	ध्वनिपरिचय:	३४
षष्ठ: पाठ:	अकारान्तपुंलिङ्ग:	४८
सप्तम: पाठ:	आकारान्तस्त्रीलिङ्ग	५१
अष्टम: पाठ:	अकारान्तनपुंसकलिङ्ग:	५४
नवम: पाठ:	इकारान्तपुंलिङ्ग:	५७
	उकारान्तपुंलिङ्ग:	५७
दशम: पाठ:	संख्या	६२
एकादश: पाठ:	पूरणवाचकशब्दा:	७०
द्वादश: पाठ:	गुणवाचकशब्दा:	७३
त्रयोदश: पाठ:	सर्वनामप्रयोग:	७४
चतुर्दश: पाठ:	परिचय:	८४
पञ्चदश: पाठ:	शरीरस्य अङ्गानि	८८
षोडश: पाठ:	क्रियापरिचय:	९०
सप्तदश: पाठ:	वचनपरिचय:	९३
अष्टादश: पाठ:	वर्तमानकाल:	९६
नवदश: पाठ:	संभाषणम्	१०९
विंश: पाठ:	भविष्यत् काल:	११२
एकविंश: पाठ:	वासर:	११७
द्वाविंश: पाठ:	अव्ययप्रयोग:	११९
त्रयोविंश: पाठ:	रक्ष गोमातरम्	१२१
	लालनगीतम्	१२३
	अहंनमामि	१२५
चतुर्विंश: पाठ:	अक्षरगीतम्,	१२७
	बालका: आयात	१२९
	सुभाषितानि	१३१
	वदतु संस्कृतम्	१३३
	पाठ्य खसडा	१३४